

İNSANLIĞA KARŞI SUÇLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Av. Arzu BESİRİ

ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ'NİN İNSANLIĞA KARŞI SUÇ TANIMI

Uluslararası Ceza Mahkemesini kuran Roma Statüsü'nün 7. maddesinin 1. Fıkrası;

“Bu Statü'nün amaçları bakımından “insanlığa karşı suçlar” herhangi bir sivil topluluğa karşı geniş çapta veya sistematik bir saldırının bir parçası olarak işlenen aşağıdaki eylemleri kapsamaktadır:”

- a) Öldürme
- b) Toplu yok etme
- c) Köle (esir) etme
- d) Halkın sürülmesi veya zorla nakli
- e) Uluslararası hukukun temel kurallarının ihlali sonucu hapsetme veya fiziki özgürlüğün başka biçimlerde ciddi olarak kısıtlanması
- f) İşkence
- g) Irza geçme, cinsel köleleştirme, fuhşa zorlama, hamileliğe zorlama, zorla kısırlaştırma veya benzer ağırlıkta cinsel şiddet
- h) 3. paragrafta tanımlandığı gibi politik, ırkçı, ulusal, etnik, kültürel, dinsel veya cinsel nedenlerle kabul edilemez olarak benimsenen evrensel ölçütlere bağlı, bu paragrafta yada Divan'ın yetkisi içindeki herhangi bir suç ile ilgili olarak diğer eylemlerle ilintili esaslar çerçevesinde herhangi bir gruba veya herhangi bir belirlenebilir topluluğa zulmetme
- i) Kaybolan şahıslar
- j) Irk ayrımcılığı (apartheid)
- k) Vücuda veya ruhsal ve fiziksel sağlığa ciddi zarara bilinçli olarak neden olacak nitelikteki diğer benzeri insanlık dışı eylemler

demek suretiyle bu fiilleri saymıştır.¹ K bendinde bu eylemler sayılmayıp, diğer benzeri denilmiş ve eylem tipleri sınırlandırılmamıştır.

Bu suçun sivil halka yönelik yaygın ve sistematik olarak işlenmesi yeterlidir.

¹ http://www.ucmk.org.tr/images/belgeler/uluslararasi_ceza_%20mahkemesi_roma_statusu.pdf

TCK' NUN TANIMI

İnsanlığa karşı suçlar

MADDE 77. - (1) Aşağıdaki fiillerin, siyasal, felsefî, ırkî veya dinî saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plân doğrultusunda sistemli olarak işlenmesi, insanlığa karşı suç oluşturur:

- a) Kasten öldürme.
- b) Kasten yaralama.
- c) İşkence, eziyet veya köleleştirme.
- d) Kişi hürriyetinden yoksun kılma.
- e) Bilimsel deneylere tâbi kılma.
- f) Cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı.
- g) Zorla hamile bırakma.
- h) Zorla fuhşa sevketme.²

TANIM KARŞILAŞTIRMALARI

“Uluslararası suçlar” kavramı ile uluslararası hukuka aykırı olan ve uluslararası sözleşmelerle kovuşturulması kabul edilen suçlar anlaşılmaktadır. Ancak uluslararası suçlar da kendi içinde iki kategoriye ayrılmaktadır. Birinci kategoriye “uluslararası hukuk suçları”, ikinci kategoriye ise “diğer uluslararası suçlar” oluşturmaktadır. “uluslararası hukuk suçları” ya da “uluslararası hukuka karşı suçlar” kavramı ile doğrudan uluslararası hukuka göre cezai sorumluluğu gerektiren fiiller kastedilmektedir. Literatürde uluslararası hukuk suçları olarak soykırım suçu, insanlığa karşı suçlar, savaş suçları ve saldırı savaşı (saldırganlık) suçu olarak dört grup suç kabul edilmektedir. Çekirdek suçlar olarak da adlandırılan bu suçlar, uluslararası toplumun tamamını ilgilendiren en ağır suçlardır.

“Diğer uluslararası suçlar” için ise doğrudan uluslararası hukuka göre cezai sorumluluk öngörülmemekte, uluslararası sözleşmelerle devletlere bu fiillerin cezalandırılabilirliğini sağlama yükümlülüğü getirilmektedir. Uluslararası suçları işleyen fail, doğrudan uluslararası hukukun bir ceza normunu ihlal etmekte ve doğrudan uluslararası hukukun ceza normlarına dayanarak cezalandırılması mümkün olmaktadır. Buna karşın diğer uluslararası suçların kovuşturulması ve cezalandırılmasının temelini uluslararası hukuk değil, iç hukuka dâhil edilen uluslararası sözleşmeler oluşturmaktadır. Soykırım ve insanlığa karşı suçların, dünyanın barış ve güvenliğini tehdit etmesi, uluslararası toplumun

² <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>

tamamını ilgilendiren en ağır suçlar olması ve bu suçların içerdiği haksızlıkların diğer suçlardan daha yoğun olması nedeniyle ceza kanununda özel hükümlerin ilk başına konması, bu suçlara karşı kanun koyucunun tavrını göstermesi açısından isabetli olmuştur.

Hangi fiillerin insanlığa karşı suç oluşturacağı TCK md. 77/1’de sekiz bent halinde sayılmıştır. Burada sayılan fiiller, toplumun bir kesimine yönelik olarak işlenmekte olan fiillerin parçasını oluşturmaktadır. Sayılan bu bireysel fiilleri insanlığa karşı suç haline getiren, bu fiillerin planlı ve sistemli bir şekilde işlenmekte olan fiillerin bir kısmını oluşturması ve failin de kendi fiilini işlerken bunun bilincinde olmasıdır.

TCK md. 77/1’de sayılan bu fiillerden, kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet, kişi hürriyetinden yoksun kılma, bilimsel deneylere tabi kılma, cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı, zorla fuhşa sevk etme suçları, TCK’nın diğer kısımlarında “adi” suçlar olarak da düzenlenmiştir. Zorla hamile bırakma suçu ise TCK’da doğrudan düzenlenmemiştir.

TCK’nın bu düzenlemesi UCM Statüsünde sayılan insanlığa karşı suç oluşturan fiillerden birçok noktada ayrılmaktadır. Statü’de insanlığa karşı suç olarak kabul edilen, imha, sürgün veya halkın zorla nakli, cinsel kölelik, zorla kısırlaştırma, siyasi veya diğer nedenlerle kovuşturma, kişilerin zorla kaybedilmesi, ırk ayrımcılığı ve diğer insanlık dışı fiillerin 77. maddede karşılığı bulunmamaktadır. Ancak bu fiillerin, ceza kanunumuzun diğer kısımlarında suç olarak düzenlenmiş fiiller kapsamına girmesi mümkündür.

TCK md. 77’ye göre, insanlığa karşı suç sayılan fiiller fail tarafından “*siyasi, felsefi, ırki veya dini saiklerle*” işlenmelidir. Buna göre failde, özel kastın varlığı gereklidir. UCM Statüsü’nde ve Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü’nde insanlığa karşı suçların tanımlarında failde özel kastın varlığı gerekli değildir. Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü’nde sadece insanlığa karşı suç oluşturan fiiller arasında yer alan “*siyasi, ırki ve dini nedenlerle kovuşturma (zulüm) yapma*” fiili açısından failin özel kast ile hareket etmesi gerekmektedir. Buna karşın Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü’nün 3. maddesinde, insanlığa karşı suçların, sivil halka karşı, “ulusal, politik, etnik, ırksal veya dini saiklerle işlenen yaygın veya sistematik herhangi bir saldırının parçasını oluşturması” aranmaktadır. Bu açıdan failde ayrımcılık gözetilen bir özel kastın varlığı aranmaktadır.

TCK md. 77’deki düzenleme Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi Statüsü’ne benzemekle birlikte, failin saiki açısından farklılıklar içermektedir. Çünkü md. 77/1’de failin “siyasi, felsefi, ırki veya dini saiklerle” insanlığa karşı suç oluşturan fiillerin işlenmesi gerekmektedir. Bu açıdan failde, maddede sayılan fiillerin “toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlenen” fiillerin bir parçasını oluştur-

duğunun bilinmesi yeterli değildir. Failde ayrıca siyasi, felsefi, ırki veya dini nedenlere dayanan bir ayrımcılık kastının da bulunması aranacaktır.³

TCK'da söz konusu suçun "*toplumun bir kesimine karşı*" yapılması aranmakta iken, Roma Statüsü'nde bu durum "*herhangi bir sivil topluluğa karşı*" şeklinde ifade edilmiştir. Doktrinde TCK'daki ifadenin, kanunun amacından hareketle Roma Statüsü'ndekiyle aynı mağdur kavramını kastettiği belirtilmektedir.

İnsanlığa karşı suçlar açısından, TCK'nun Roma Statüsü'nden farklı olduğu diğer bir nokta da; Statü'deki "*yaygın ve sistematik saldırı*" ifadesinin, TCK'da saldırının "*bir plan doğrultusunda sistemli olarak işlenmesi*" şekline bürünmesidir. Bundan dolayı TCK'da suçun maddi unsuru açısından, Roma Statüsü'nden ayrılma olup olmadığı noktasında bir görüş; suçun plan doğrultusunda uygulanmasının, fiillerin sistemli biçimde işlenmesi gerektiğini belirttikten sonra kanuni tanımda "yaygın" ifadesi geçmediğinden, insanlığa karşı suç oluşturan fiiller "yaygın" olarak işlense de TCK açısından söz konusu suçun oluşmayacağını belirtmektedir. Buna karşılık diğer bir görüş, TCK'da yalnızca sistematik olma unsuruna yer verilmişse de, sistematik bir saldırı diyebilmemiz için birden çok mağdurun hedef alınması gerekeceğinden, "yaygın" ibaresinin bulunmaması tartışmalı olsa da uygulamada sorun yaratmayacağını belirtmektedir.

TCK'da insanlığa karşı suçlar başlığı altında yer alan bütün fiillerin, "siyasi, felsefi, ırki veya dini saiklerle işlenmesi gerekmekte, yani failde ayrımcı bir niyet aranmaktadır. Gerçekten de TCK düzenlemesinde failde ayrımcı niyet aradığından söz konusu suçun kapsamı oldukça daralmıştır. TCK düzenlemesinin Roma Statüsü'nden ayrılmasının sonucunda, Türkiye Statü'ye taraf olduğu durumda, Statü'nün 17. maddesi gereğince Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin yargılama yetkisi kazanacağı belirtilmektedir.⁴

Bu bağlamda ulusal ve uluslararası (onayladığımız) sözleşmelerin incelediğimiz konularla ilgili düzenlemeleri ise şöyledir:

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (10 Aralık 1948)

Madde 3 -Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Madde 30- Bu bildirgenin hiçbir kuralı, herhangi bir devlet, topluluk veya kişiye, burada açıklanan hak ve özgürlüklerden herhangi birinin yok edilmesini amaçlayan bir girişimde veya eylemde bulunma hakkını verir biçimde yorumlanamaz.⁵

³ Turhan, Faruk,"Yeni Türk Ceza Kanunu'na göre Uluslararası Suçların Cezalandırılması,www.ceza-bb.adalet.gov.tr

⁴ Duran, Batuhan, "Soykırım Suçunun Uluslararası Hukukta ve Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Düzenlenişi", TC. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yüksek Lisans Tezi, s. 78-79.

⁵ <http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/iheb.html>

İnsanın temel haklarından biri olan yaşama hakkı diğer hakların vücut bulabilmesi için garanti altına alınmalıdır. O yüzden bu hak bütün çağdaş demokrasiye sahip ülkelerin Anayasalarında güvence altına alınmaktadır. Yaşama hakkı Anayasa başta olmak üzere tüm pozitif hukuk kuralları ile korunmuştur. Anayasa'nın 17. maddesi ile "*Herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu*" ifade olunmuş, TCK.'nin 81, 83, 84 ve 85. maddeleriyle "*yaşama hakkı koruma altına alınmış*", 25 ve 26. maddede "*ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenler*", 62. maddesinde ise "*fail yararına cezayı hafifletecek nedenler*" sayılmıştır.

Yaşam hakkının kendisi bir "öz"den ibarettir. Yaşam hakkı söz konusu olunca, onun 'öz'ü, 'içerik'i, 'kapsam'ı, 'şümül'ü hep bir ve aynı şeyi deyimler. Bu içeriğe, kapsama, şümüle bir yerinden, en küçük bir sınır getirilirse "*öz bozulmuş, yok edilmiş*" olur. Hukuk ve devlet düzeni; kişiyi, kendisine karşı koruma gereklerini yerine getirmekle de görevlidir. Yaşam hakkına yapılan her türlü müdahale kişinin rızasıyla bile olsa hukuka aykırıdır. Devlet bireyi sadece doğrudan tecavüz teşkil eden eylemlere karşı korumak borcu ile yükümlü olmayıp, hayatı rizikoya sokacak tehlikeli durumlara karşı da korumak zorundadır. Yaşama hakkı sırf saygıyı değil, hakkın korunup, gözetilmesini de gerektirir. İHEB'nin 3. maddesi, BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 6. maddesi, AİHS'in 2. maddesi ve AB Temel Haklar Şartı'nın 2. maddesi herkesin yaşam hakkı olduğunu söyleyerek bu hakkı garanti altına almıştır.

Her birey hayatını yönlendirme hakkına sahiptir. Bütün iradi eylemlerin amacı vardır. Özgürlük sanki ışığa tutulmuş, ışığı renklere bölen bir prizmadır; herkes ona bakarak kendi açısından gördüğü rengi veya renkleri tasvir eder. Özgürlük, subjektif bir hak olarak, dilediği gibi serbest davranmak serbestisi değil; fakat bireyin sosyal dayanışma olgusuyla mümkün olabilen en iyi işbirliği içinde, benliğini olabildiği ölçüde geliştirmenin, bütün bireylere yüklediği bir yükümlülüktür. Bu tanımdan yola çıkarak diyebiliriz ki; özgürlük her şeyi yapabilmeye muktedir olma hakkı değildir.

Özgürlüğün bu kapsamı içinde, insan hiç de özgür olma hakkına sahip değildir; o yerine getirilmesi gereken bir sosyal ödev, benliğini mümkün olan en üst düzeyde geliştirme ve gerçekleştirme ve sosyal fonksiyonunu, gerektiği gibi yerine getirme ödevine sahiptir.⁶

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (3 Eylül 1952)

Madde17. Hakların kötüye kullanımının yasaklanması

Bu Sözleşme hükümlerinden hiçbirisi, bir devlete, topluluğa veya kişiye, Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerin yok edilmesine veya burada öngörüldüğünden daha

⁶ Besiri, Arzu, "Ötanazi ve Yaşam Hakkı", TBB Dergisi, Ocak-Şubat 2010,s. 201, 202.

geniş ölçüde sınırlamalara uğratılmasına yönelik bir etkinliğe girişme ya da eylemde bulunma hakkını sağlar biçimde yorumlanamaz.⁷

Uyuşturucuya Dair 1961 Tek Sözleşmesi'ne göre taraflar insanlığın maddi ve manevi sağlığıyla ilgilenerak sözleşmenin maddeleri üzerinde mutabık kalmışlardır. TCK'daki düzenleme de şöyledir:

MADDE 188. - (1) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, on yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı fiilinin diğer ülke açısından ithal olarak nitelendirilmesi dolayısıyla bu ülkede yapılan yargılama sonucunda hükmolunan cezanın infaz edilen kısmı, Türkiye'de uyuşturucu veya uyarıcı madde ihracı dolayısıyla yapılacak yargılama sonucunda hükmolunan cezadan mahsup edilir.

(3) Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak ülke içinde satan, satışı arz eden, başkalarına veren, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden, bulunduran kişi, beş yıldan onbeş yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Uyuşturucu maddenin eroin, kokain, morfin veya bazmorfin olması hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Yukarıdaki fıkralarda gösterilen suçların, suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(6) Üretimi resmi makamların iznine veya satışı yetkili tabip tarafından düzenlenen reçeteye bağlı olan ve uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran her türlü madde açısından da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır.

(7) Uyuşturucu veya uyarıcı etki doğurmamakla birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde üretiminde kullanılan ve ithal veya imali resmî makamların iznine bağlı olan maddeyi ülkeye ithal eden, imal eden, satan, satın alan, nakleden, depolayan veya ihraç eden kişi, dört yıldan az olmamak üzere hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(8) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile işgal eden kişi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

⁷ <http://www.inhak-bb.adalet.gov.tr/aihs/aihs.htm>

Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma

MADDE 190. - (1) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırmak için;

- a) Özel yer, donanım veya malzeme sağlayan,
- b) Kullananların yakalanmalarını zorlaştıracak önlemler alan,
- c) Kullanma yöntemleri konusunda başkalarına bilgi veren,

Kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu maddede tanımlanan suçların tabip, diş tabibi, eczacı, kimyager, veteriner, sağlık memuru, laborant, ebe, hemşire, diş teknisyeni, hastabakıcı, sağlık hizmeti veren, kimyacılıkla veya ecza ticareti ile iştigal eden kişi tarafından işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını alenen özendiren veya bu nitelikte yayın yapan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak

MADDE 191. - (1) Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi, bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendisi tarafından kullanılmak üzere uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisi doğuran bitkileri yetiştiren kişi, bu fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(2) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında, tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur.

(3) Hakkında tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişi, belirlenen kurumda uygulanan tedavinin ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmakla yükümlüdür. Hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişiye rehberlik edecek bir uzman görevlendirilir. Bu uzman, güvenlik tedbirinin uygulama süresince, kişiyi uyuşturucu veya uyarıcı maddenin kullanılmasının etki ve sonuçları hakkında bilgilendirir, kişiye sorumluluk bilincinin gelişmesine yönelik olarak öğütte bulunur ve yol gösterir; kişinin gelişimi ve davranışları hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime verir.

(4) Tedavi süresince devam eden denetimli serbestlik tedbirine, tedavinin sona erdiği tarihten itibaren bir yıl süreyle devam olunur. Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanma süresinin uzatılmasına karar verilebilir. Ancak, bu durumda süre üç yıldan fazla olamaz.

(5) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkında kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmaktan dolayı hükmolu-

nan ceza, ancak tedavi ve denetimli serbestlik tedbirinin gereklerine uygun davranmaması hâlinde infaz edilir. Kişi etkin pişmanlıktan yararlanmışsa, davaya devam olunarak hakkında cezaya hükmolunur.⁸

Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan yargılanan ve hüküm giyen kişilerde tıpkı insanlığa karşı suç işleyen kişiler gibi yüksek güvenlikli kapalı infaz kurumlarında cezalarını çekerler.

Bütün uyuşturucuların en büyük zararı ve tahribatı beyin ve merkezi sinir sistemi üzerindedir.

Bu sebeple beynin mazrufu olan akli ve iradeyi işlemez hale getirir. Kişiyi dengeden, normal yaşam ve davranışlardan uzaklaştırır.

Sindirim Sisteminde:

Bulantı, karın ağrıları, kusma, kabızlık, ishal, mide ve bağırsak spazmları, kanama ve yaraları, ülser vs.

Karaciğer ve Böbreklerde:

Bu zehirlerin organizmadan atılmasında en ağır görev bu organlara düşmekte olup, karaciğer ve böbreklerde büyük arıza ve tıkanmalara, karaciğerde yetersizlik, yağlanma, sertleşme (siroz).

Böbreklerde büyük tahribat, albümin, kan ve idrar çoğalması, tıkanmalar, ağır böbrek hastalıkları

Gözlerde:

Işık ve mesafede uyumsuzluk, gece körlüğü, göz bebeği büyümesi, küçülmesi, göz, adale felci bilinen sonuçlar ve tezahürlerdir.

Solunum Sisteminde:

Nefes darlığı, öksürük, boğulma hissi, bu yolla kalp sıkışmaları, solunum felçleri ve ölümler bilinen olaylardır.

Kan organlarında:

Kan, insan hayatının en önemli organı olup, uyuşturuculardan büyük zararlar görür. Kansızlık, kan zehirlenmeleri, kan hücrelerinde şekil ve miktar değişiklikleri, kanın korkulu arızası olan pıhtılaşma ve kangrenler başlıca arızalardır.

Uyuşturucuların başta gelen olumsuzluğu zehirlenmeler ve bu yolla gelen ölümlerdir.

⁸ <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>

İntiharların, cinayetlerin, her türlü fuhşiyat, gasp ve anarşinin temelinde uyuşturu-
rucu vardır.

Ayrıca AIDS, kanser, frengi, verem, kangren ve benzeri birçok ölümcül hastalığın yayılmasında da en büyük fail uyuşturucular ve bağımlıdır.⁹

Avrupa Sosyal Şartı (26 Şubat 1965)

Madde 11 - Sağlık korunması hakkı

Akit Taraflar sağlığın korunması hakkının etkin biçimde kullanılmasını sağlamak üzere ya doğrudan veya kamusal veya özel örgütlerle işbirliği içinde, diğer önlemlerin yanı sıra,

1. Sağlığın bozulmasına yol açan nedenleri olabildiğince ortadan kaldırmak;
2. Sağlığı geliştirmek ve sağlık konularında kişisel sorumluluğu artırmak üzere eğitim ve danışma kolaylıkları sağlamak;
3. Salgın hastalıklarla yerleşik mevzii ve başka hastalıklar olabildiğince önlemek üzere tasarlanmış uygun önlemler almayı taahhüt ederler.¹⁰

4207 sayılı TÜTÜN ÜRÜNLERİNİN ZARARLARININ ÖNLENMESİ VE KONTROLÜ HAKKINDA KANUN

Amaç

MADDE 1- (Değişik madde: 3/1/2008-5727/2.md.) (1) Bu Kanunun amacı; kişileri ve gelecek nesilleri tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak ve herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünde düzenlemeler yapmaktır¹¹.

Sigaranın Zararları

Ağız kokusu yapar, diş ve diş eti hastalıklarına yol açar.

Dudak, yanak ve gırtlak kanserine neden olur. Hatta sigarayı yakmadan dudağında taşıyan ya da tütün çiğneyenlerde de ağız içi kanserleri görülür.

Dilde, tat alma duyusunda bozulmalar olur.

⁹

http://www.saglikkutuphanesi.com/Alkol_ve_Madde_Ba%C4%9F%C4%B1ml%C4%B1%C4%9F%C4%B1/Uyu%C5%9Fturucunun_Zararlar%C4%B1_i1611.htm

¹⁰ http://abmuzakere.bilgi.edu.tr/docs/avrupa_sosyal_sarti_metni.pdf

¹¹ <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/875.html>

Beyin hücrelerinin ölümüne yol açar. Öğrenme bozuklukları, hafıza zayıflığı ve erken bunama görülür. Göz merceğinin saydamlığının azalmasına yani katarakta sebep olur.

Cildin yapısının bozulmasına neden olur. Leke ve kırışıklık oluşturur, selülitlere sebep olur.

Burunda koku alma duyusu azalır.

Sinüzit, farenjit, bademcik ve orta kulak iltihabı gibi üst solunum yolu hastalıklarına yol açar.

Damar sertliğini hızlandırır. Beyin ve kalpte damar tıkanıklığına neden olur. Kalp krizi ve tansiyon yükselmesi görülür.

Erkeklerde iktidarsızlığın başlıca sebeplerindendir. Ayrıca mesane kanserinin önemli nedenlerindendir. Akciğerlerde çeşitli hasarlara, astım ve kronik bronşit gibi hastalıklara neden olur.

Bronşlarda ve akciğerlerde birçok çeşit kanserin oluşmasına neden olur.

Gastrit, ülser ve reflü hastalığına sebep olur. Mide ve yemek borusu kanserine yol açar.

Gebelikte tüketilen sigara düşük doğumlara ve bebekte gelişme geriliğine neden olur.

Erken menopoz ve rahim kanserinin sebebidir.

Parmaklarda sararmaya ve tırnaklarda zayıflamaya yol açar.

Kemik erimesine neden olur.

Burger hastalığına sebep olur. Bu hastalık, el ve ayaklardan başlayarak tıkanıklığa yol açar ve uzuvların kesilmesi gerekir.

Vücutta yorgunluk, uykusuzluk hali, stres, gerilim, performansta düşme ve reflekslerde azalma görülür.

Pankreas kanseri riski artar.

Hastalık, yara ve ameliyat tedavileri uzun sürer.

Kullanılan ilaçları etkisizleştirebilir.

Bütçenize yük olur, çevre kirliliğine yol açar, yangınların en önemli sebeplerindedir.

Çocuklarınız kanseri önleyen genlerden yoksun hayata gelir.

Hamilelerde %10-15 eksik kiloda doğuma ve bebek zeka eksikliğine nedendir.

Çevrenizdekileri de bu zararları verirsiniz ve çocuğunuzun sigaraya başlama oranını daha fazladır.¹²

Karayolları Trafik Kanunu'nun 48. maddesine göre, alkollü içki almış olması nedeniyle güvenli sürme yeteneklerini kaybetmiş kişilerin karayolunda araç kullanması yasaklanmıştır.¹³

Alkolün Zararları

Beyin ve sinir hücrelerinin zararını zehirler veya uyuşturarak kullanılmaz hale getirir.

Aşırı alkol geçici hafıza kaybına neden olur.

Alkol göze giden görme sinirlerine de tesir eder, sulanma ve görme bozukluklarına neden olur. Neticede ameliyat kaçınılmaz olur. Körlüğe neden olabilir.

Midenin iç yüzeyini kaplayan tabakayı tahriş eder ve buna bağlı olarak gastrite yol açar. Mide zarında yırtıklar oluşur, mide ve yemek borusunda iç kanamalar meydana gelir.

Kalp kasına zarar verir ve buna bağlı olarak kalp hastalıklarına yol açar. Kalp atışlarında düzensizlik meydana gelir. Kalp yetmezliğine neden olabilir.

Erkeklerde sertleşme olmamasına neden olabilir. Kadınlarda ise adet bozukluğuna sebep olabilir. Anne karnındaki bebeğin gelişimini olumsuz etkiler.

Damar kireçlenmesine yol açar.

Terlemeye sebep olur ve kanın akışını hızlandırır, kanı sulandırır. Yaralanmalarda, yaralı bölgenin geç iyileşmesine neden olur.

Tepki refleksleri azalır, beynin düşünme ve karar verme düzeni zayıflar.

¹² <http://www.herturlu.org/sigaranin-zararlari/>

¹³ <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/644.html>

Yemek borusu, gırtlak, mide ve pankreas kanserlerine neden olur. Kanser riskini büyük oranda artırır.

Alkol kullanımından bir gün sonra baş ağrısı ve ağız kuruluğu çok sık görülür.

Sonradan utanacağınız, pişman olacağınız yada pişman olmaya bile vakit bulamamanıza yol açabilecek davranışlarda bulunmanıza yol açabilir.¹⁴

Görüldüğü gibi bu maddeyle Taraf Devletlere sağlığın bozulmasına yol açan nedenleri önleme yükümlülüğü de getirilmiştir. Sağlığın korunması hakkı ayrıca Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin 12. maddesinde yer alan “sağlık standardı hakkı”nı da içinde barındırmaktadır. Sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı 3. Kuşak insan haklarından- dır ve devletler tarafından korunmaktadır. Ayrıca devletlerin bu hakları koruma, ihlal etmeme, sağlama ve geliştirme yükümlülükleri vardır.

Kişisel ve Medeni Haklar Sözleşmesi (16 Aralık 1966)

Madde 23- Ailenin korunması

1. Aile toplumun doğal ve esaslı bir birimidir ve aile toplum ve Devlet tarafından korunma hakkına sahiptir¹⁵.

4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun

Bu kanunun 1. maddesinin f fıkrasına göre kusurlu eşin “Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak ortak konuta gelmemesi veya ortak konutta bu maddeleri kullanmaması”na hâkim hükmedebilmektedir.¹⁶

Burada biz kanunun amacına bakmalıyız ki yorumlarken isabetli karar verelim. Burada yapılmak istenen bu maddelerin zararlı etkilerinin bilinmesine istinaden ailenin diğer fertlerinin korunmak istenmesidir.

Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama

TCK MADDE 228. - (1) Kumar oynanması için yer ve imkân sağlayan kişi, bir yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır.

(2) Çocukların kumar oynaması için yer ve imkân sağlanması hâlinde, verilecek ceza bir katı oranında artırılır.

(3) Bu suçtan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hük- molunur.

¹⁴ <http://www.frntr.com/saglik/1626219-sigara-ve-alkolun-zararlari.html>

¹⁵ <http://www.belgenet.com/arsiv/bm/bmsiyasihak.html>

¹⁶ <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/888.html>

(4) Ceza Kanununun uygulanmasında kumar, kazanç amacıyla icra edilen ve kâr ve zararın talihe bağlı olduğu oyunlardır.¹⁷

Bu suçun sonucu olarak aileler dağılmakta, kumar borcu davalarda boşanma sebebi olarak yer almaktadır. Kumar oynayan kişilerin borçlanması sonucu, borçlanan kişinin çaresiz kalarak intiharına sebep olmakta ve son tahlilde uluslararası sözleşmeler tarafından da korunan yaşam hakkı ihlal edilmektedir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi’ni (20 Kasım 1989) kabul eden Taraf Devletler “Çocuğun korunması ve uyumlu gelişmesi bakımından her halkın kendine özgü geleneklerinin ve kültürel değerlerinin taşıdığı önemi gözönünde tutarak” sözleşmedeki kurallar üzerinde anlaşmaya varmışlardır.¹⁸

Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi (18 Aralık 1979)

Madde 6

“Taraf Devletler, kadın ticareti ve fahişeliğin istismarının her şekliyle önlenmesi için yasama dâhil gerekli bütün önlemleri alacaklardır.” Şeklindedir. TCK madde 227’de ise; (1) Çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır.

(2) Bir kimseyi fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran ya da fuhuş için aracılık eden veya yer temin eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır. Fuhşa sürüklenen kişinin kazancından yararlanılarak kısmen veya tamamen geçimin sağlanması, fuhşa teşvik sayılır.

(3) Fuhuş amacıyla ülkeye insan sokan veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre cezaya hükmolunur.

(4) Cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhşa sevk eden veya fuhuş yapmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.

(5) Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlât edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

¹⁷ <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>

¹⁸ http://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23b.html

(6) Bu suçların, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(7) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(8) Fuhşa sürüklenen kişi, tedavi veya terapiye tabi tutulur.¹⁹

şeklinde düzenlenmiştir.

Sözleşme’de 6. madde, Devletleri, kadın ticareti ve kadınların fahişeleştirilerek istismar edilmesiyle mücadele etmek üzere tüm uygun tedbirleri almaya çağırmaktadır. Bu sorunları ele alırken, Devletlerin fahişeliğin kökenlerinde yatan koşulları (azgelişmişlik, yoksulluk, uyuşturucu kullanımı, cehalet ve eğitim, öğretim ve istihdam fırsatlarından yoksunluk gibi) göz önünde bulundurması ve ona göre hareket etmesi önem taşımaktadır. Taraf Devletler ayrıca, rehabilitasyon, meslek eğitimi ve iş bulma programlarından yararlanarak fırsatlar yaratmak suretiyle kadınlara alternatifler sunmalıdır.

Kadınların fahişeleştirilerek istismar edilmesine, kız çocukların fahişeleştirilmesine ve pornografiye (ki bunlar daima istismara yöneliktir) ve diğer kölelik benzeri uygulamalara göz yuman Devletler bu madde kapsamındaki yükümlülüklerini açıkça ihlal etmektedirler.

Global yeniden yapılanma, tüm dünyada insanları yaşamlarının geleneksel kaynaklarından koparmıştır. Süreç içinde birçok kadın fahişeliğe itilmiştir. Uluslararası suç ağları, ulusal sınırlar içinden geçerek örgütlenen ve kârlı bir iş olan fahişelikten yararlanmaktadır.

Sonuç olarak tüm dünyada, sayıları giderek artan kadın ve genç kızların cinsel sömürü amaçlarla ticareti bu ağlar tarafından yapılmaktadır. Son yirmi yılda, Türkiye insan ve kadın ticaretinde hem transit hem de hedef ülke konumundadır. Bu süreç, kamu düzeni, ticareti yapılan kadınların insan hakları ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların yayılması açısından ciddi problemler teşkil etmektedir.

İlk olarak “bagaj ticareti” yani eşya satmak veya satın almak için turist olarak ülkeye giriş yapan kadınlar şeklinde başlayan süreç, hızlı bir şekilde fuhşu da içeren örgütlü faaliyetler şekline dönüşmüştür. Yabancı kadınların Türk erkeklerle evlenerek kolaylıkla Türk vatandaşlığına girmesi, insan ticareti halkalarının Türkiye’de oluşmasına izin veren anlaşmalı evlilikleri getirmiştir. Diğer yandan, bu durum sonuç olarak otoriteleri vatandaşlık kanununu değiştirmeye iten bir kamu meselesi haline dönüşmüştür.

¹⁹ <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>

Türkiye’de düzenleyici özel mekanizmaların bulunmayışı, cezai düzenlemelerin ve tedbirlerin olmaması fuhşun uluslararası formlarında artışa neden olan faktörlerdir.²⁰

SONUÇ

Kanaatimce uyuşturucu imal ve satışının, fuhşun, alkol ve sigara üretimi ve satışının, kumar oynatılmasının insanlığa karşı suç olarak kabul edilip yargılanması için Türkiye’nin Roma Statüsü’ne taraf olması beklenmemelidir. Bahsi geçen suçların yaşam hakkını ihlal ettiği aşikârdır.

İnsanlığa karşı suçların ayırt edici özelliği, insan haklarının büyük ölçüde ihlalinin, uluslararası barış ve güvenliği tehdit edici ve uluslararası suçları teşvik edici bir niteliğe sahip olmasıdır.²¹ Kaldı ki; bahsi geçen bütün bu suçlar aynı zamanda uluslararası suç olma özelliğini de içinde barındırır.

Uyuşturucu imal ve satışı, fuhş, alkol ve sigara üretimi ve satışı, kumar oynatılması insanlığa karşı suç olarak kabul edildikten sonra, her devlet sınırsız evrensellik ilkesi gereğince, uluslararası suçları dolayısıyla insanlığa karşı suçları işleyenlerin faillerini iç hukukunda bulunan hükümlere göre yargılama hakkına sahiptir. Ayrıca Roma Statüsü’nün önsözünde uluslararası suç faillerini yargılamanın her devletin görevi olduğu fakat bu görevin uluslararası örf hukukunun bir parçası olduğu belirtilmiştir.²²

Anılan suçlar insanlığa karşı suç olarak Roma Statüsü’nde ya da TCK’da kabul edildikten sonra, uygulamanın ulusal mahkemeler tarafından gerçekleştirilmesi gerekir. Zira ulusal mahkemeler suç takibinde ya da tanıkların mahkemeye getirilmesi gibi konularda daha etkilidir ve yaptırım gücü uluslararası mahkemelerden kuvvetlidir.

İnsanlığa karşı suç olarak nitelenmesini istediğimiz bütün bu suçlar, sadece suçun işlendiği ülkeyi ilgilendiren bir mesele değildir. Görüldüğü gibi bütün bu suçlar, uluslararası sözleşmelerde ve ulusal mevzuatımızda da yer alan hakları ihlal eden ve uluslararası hukuku ilgilendiren suçlardır.

Fiziki veya zihinsel sağlığa zarar verecek ya da ciddi acılara neden olabilecek bütün kasti insanlık dışı fiillerin de insanlığa karşı suç olarak öngörüldüğü bilinmektedir.²³ Günümüzde uluslararası hukuk, insanlığa karşı suçları oluşturan eylemlerin genel özelliklerinden birinin silahlı çatışma durumu olmasına rağmen mutlak silahlı çatışma gerek-

²⁰ Kadınların İnsan Hakları, Seminer 23-26 Ekim 2007, TC İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayını, s. 19, 61, 62.

²¹ Azarkan, Ezeli, Nuremberg’ten La Haye’ye Uluslararası Ceza Mahkemeleri, Beta Yayınevi, 2003, s. 91.

²² Değirmenci, Olgun, “Uluslararası Ceza Mahkemelerinin Kararları Işığında Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Soykırım Suçu (T.C.K. m. 76)”, T.B.B.D., Mayıs – Haziran 2007, s. 106,107.

²³ Başak, Cengiz, Uluslararası Ceza Mahkemeleri ve Uluslararası Suçlar, Turhan Kitabevi, Ankara, 2003, s. 166.

tiğini göz önünde bulundurmamaktadır.²⁴ Artık yeni savaşlar farklı yöntemlerle yapılmaktadır ve bu yöntemler arasında bahsi geçen bütün araçlar kullanılmaktadır.

İnsanlığa karşı suç fiilleriyle gerçekleştirilen saldırı, “yaygın” veya “sistematik” veya her iki özelliğiyle bir eylem ya da bazı politika biçimleriyle bağlantılıdır. Politika-nın mutlak bir şekilde merkezi yönetimin bir politikası olması gerekmez; bu politika, bir örgüt veya diğer özel grupların politikaları da olabilir. Bu politikanın koşulu, temelde (özelde) insanlığa karşı suç sayılmayacak rastlantısal veya tekil eylem durumlarının tekrarı olmasıdır. İnsanlığa karşı suçlar, insanlık vicdanını rencide eden ve uluslararası toplumun müdahalesini haklı kılan suçlardır. Çünkü bunlar tekil ve bireylerin rastlantı eseri olan eylemleri değil, tersine, sivillere yönelik bilinçli saldırılardır²⁵. Ve bu suçlar suç kategorilerinin belirlenmesinde önemlidir.

Ayrıca bütün bahsi geçen suçlar birbiriyle ilişki halindedir ve birbirlerinin tetikleyicisidirler. Yargıtay içtihatlarında ve çoğu yerel mahkeme kararında uyuşturucu ve alkol karara esas teşkil etmekte ve işlenen diğer suçun tetikleyicisi konumuna gelmektedir. Kimi zaman aynı şey fuhuş için de geçerli olmaktadır.

İnsan haklarının, ulusal ve uluslararası belgelerde düzenlenmeleri amaçlarına göre içlerinde daha temel bir gerçek barındırmaktadır. Haklar bazen pozitif hukuktan önce gelirler, bazen de hukuk düzeninin mantıki birer ürünüdürler. Hukuk sosyolojik kurallarla sürekli ilişki içinde olmalıdır.

İşte bu nedenlerle T.C. Anayasası'nın 41. maddesinde yer alan “*Devlet ailenin huzuru ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar*” hükmü, T.C. Anayasası'nın 58. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “*Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.*” hükmü de göz önüne alınmalı ve yukarıda bahsi geçen uyuşturucu imal ve satışı, fuhuş, alkol ve sigara üretimi ve satışı, kumar oynatılması insanlığa karşı suçlar kategorisinde yer almalıdır.

Elbette insanlığa karşı suç kategorisine girmese bile bu fiiller, diğer suç grupları kategorisine girer ve cezalandırılır. Unutulmaması gereken, zikredilen bu suçların, insanlığa karşı suç kategorisine girerlerse zamanaşımının işlemeyeceği ve yaptırımının ağır olacağı hususudur. Bu yüzden, yaptırımı ve suç kategorileri bakımından teklif ettiğimiz ayırım önemlidir.

²⁴ Azarkan, s. 97.

²⁵ Azarkan, s. 100.